

Jozef Vakula

Vakula, J.: Forest health in Žilina region in 2023. APOL, 2025, vol. 6, no. 2, p. 286–292.

Abstract: In the Žilina region, 1.65 million m³ of sanitary felling was carried out in 2024, representing 36% of all sanitary felling recorded in Slovakia. Among the damaging agents, bark beetles were dominant, accounting for 1.25 million m³ of felled timber. *Ips typographus* caused the largest share of this volume (1.19 million m³). Wind damage amounted to 258 thousand m³, and *Armillaria* spp. to 79 thousand m³. In the following years, a decrease in sanitary felling is expected in the Žilina region. The populations of *Ips typographus* and *Ips duplicatus* in this north-western region are decreasing. In contrast, drought and *Taphrorychus bicolor* show an increasing trend.

Key words: *Ips duplicatus*; Honey fungus; wind; spruce, bark beetles

Žilinský kraj má najvyššiu lesnatosť spomedzi všetkých krajov na Slovensku. Lesy tu zaberajú plochu 383 tis. ha, z čoho je 37 % v obhospodarovaní štátnych lesov. Výška asanačných ťažieb je v Žilinskom kraji najvyššia spomedzi všetkých krajov, čo súvisí s vysokým zastúpením smreka, ktoré dosahuje 62 %. Nadmerné asanačné ťažby za posledných 20 rokov spôsobili aj nevhodná veková štruktúra smrečín, v prospech starších porastov. V súčasnosti prevládajú na mnohých miestach mladé lesné porasty, ktoré vznikli po vetrových kalamiťach a kalamiťach biotických činiteľov, najmä podkôrneho hmyzu a podpňoviek.

K premnoženiu podkôrneho hmyzu tu dochádza najmä po vetrových kalamiťach (Liptov, Orava) a po fyziologickom oslabení smrečín suchom s následnou aktivizáciou podpňovky (Kysuce, Orava, Žilina). Situá-

Obrázok 1. Vetrová kalamiť v PR Klokočovské skálie, ktorú nebolo možné spracovať.

Figure 1. Windthrow calamity in the Klokočovské skálie Nature Reserve, which could not be salvaged.

Obrázok 2. Suchom oslabené a imelom parazitované jedle napáda podkôrný hmyz.

Figure 2. Silver firs weakened by drought and parasitized by mistletoe are being attacked by bark beetles.

ciu významne sťažujú obmedzenia ochrany prírody. V tomto kraji sa vyskytovalo v roku 2024 až 36 % asanačných ťažieb zaevidovaných za celé Slovensko, čo je o 4 % nižší údaj ako v roku 2023. Súvisí to s rozsiahlou kalamitou podkôrneho hmyzu v Banskobystrickom kraji, v okrese Brezno. Nahlásených tu bolo spolu 1,65 mil. m³ asanačnej ťažby vykonanej, čo je o 250 tis. m³ viac ako v roku 2023. Ihličnatá asanačná ťažba tvorila 96 %, podobne ako predošlé roky.

Prevažne v Žilinskom kraji sa vyskytuje najviac chránených území s obmedzeným hospodárením, čo prispieva k zhoršeniu zdravotného stavu, a to nielen porastov v samotných chránených územiach, ale aj okolitých porastoch. Dlhodobým problémom sú kalamity podkôrneho hmyzu na Orave, Kysuciach a v okolí Žiliny. Na Liptove došlo vplyvom neudeľenia výnimiek na spracovanie asanačnej ťažby z titulu ochrany prírody k zhoršeniu zdravotného stavu smrečín. V okolí Zákamenného sa premnožil podkôrný hmyz na suchom oslabených a žltúcich smrečínach. Asanačné ťažby tu dosiahli najvyššie hodnoty v Žilinskom kraji.

Zo škodlivých činiteľov prevládala v roku 2024 v Žilinskom kraji podkôrný hmyz, spracovaných tu bolo 1,25 mil. m³ (76 % z asanačných ťažieb). Z tohto objemu pripadlo najviac na lykožrúta smrekového (1,19 mil. m³) a skupinu iný podkôrný hmyz

Obrázok 3 Podpňovka je stále veľkým problémom Oravy a Kysúc.

Figure 3. Armillaria is still a problem in northwest part of Slovakia.

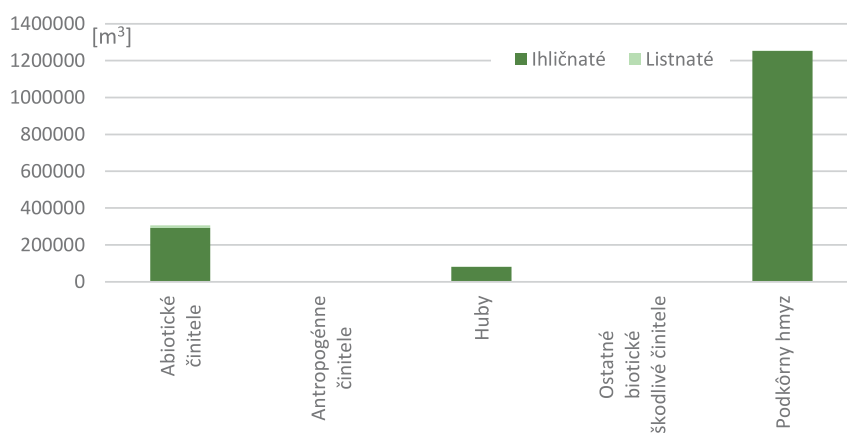
Obrázok 4. Smreková sadenica zničená lykokazmi *Hylastes* sp.

Figure 4. A spruce seedling destroyed by *Hylastes* sp.

48 tis. m³. Nasledoval vietor, ktorý poškodil viac ako 258 tis. m³ hmoty a podpŕovka, ktorá poškodila 79 tis. m³ (rok 2023 – 80 tis. m³). Naďalej sa tu vyskytujú kalamity lykožrúta severského, ktorý je lokálne významnejší ako lykožrút smrekový, predovšetkým v severozápadných okresoch kraja. Nový škodca lykožrút bukový poškodil 845 m³ a lykožrúty na jedli 1 781 m³. Suchu pripadlo 45 tis. m³ asanačnej ťažby, čo je 3,2-krát viac ako v roku 2023.

Najviac poškodené škodlivými činiteľmi boli okresy Námestovo (433 tis. m³), Čadca (387 tis. m³), L. Mikuláš (325 tis. m³), Žilina (233 tis. m³) a D. Kubín (158 tis. m³). Najvyšší podiel asanačných ťažieb z celkovej

Škodlivé činitele v Žilinskom kraji 2024

Obrázok 5. Podiel jednotlivých skupín škodlivých činiteľov na asanačnej vykonanej ťažbe v Žilinskom kraji v roku 2024.

Figure 5. The volume of sanitary felling in Žilina region by the group of pest agents in 2024.

ťažby mali okresy Námestovo (92 %) a Čadca (89 %). Zdravotný stav porastov sa výrazne zhoršil v okolí Zákamenného, kde sú smrečiny oslabené suchom a následne atakované podpňovkou a podkôrnym hmyzom. V roku 2023 pokračovalo na suchých lokalitách odumieranie jedľových porastov, ktoré sú atakované pre jedľu špecifickými druhmi lykožrútov z rodu *Pityokteines*. Jaseňové porasty sú atakované čiašočkou jaseňovou a podpňovkou, suché roky jasene naďalej oslabujú. Na zalesnených holinách po asanačných ťažbách sa lokálne vyskytli opätovné škody na sadenicích spôsobené tvrdoňmi a lykokazmi, najmä na Liptove.

Tabuľka 1. Výskyt škodlivých činiteľov v lesoch Žilinského kraja v roku 2024.

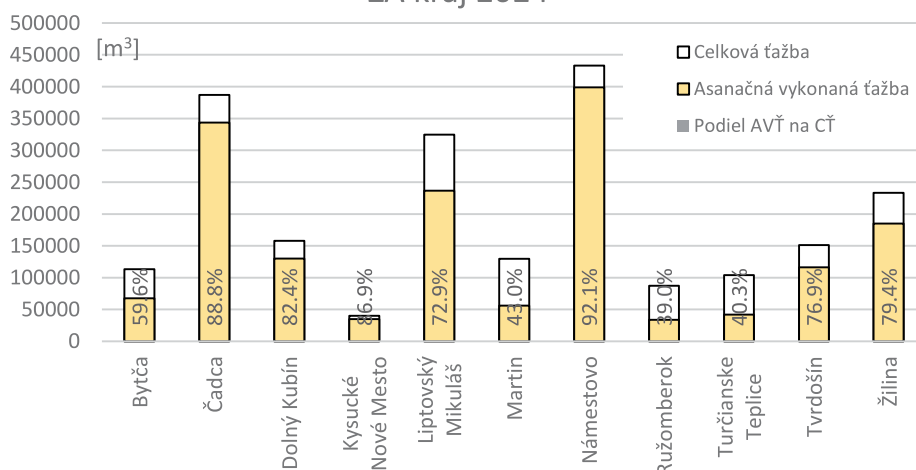
Table 1. The volume of sanitary felling in Žilina region by the group of pest agents in 2024.

Činitele	Dreviny [m ³]		
	Ihličnaté	Listnaté	Spolu
Abiotické škodlivé činitele	292 303	14 158	306 461
Abiotické činitele	292 303	14 158	306 461
Iné abiotické	893	139	1 032
Sneh	2 400	246	2 646
Sucho a úpal	44 735	257	44 992
Vietor	244 275	13 516	257 791
Antropogénne škodlivé činitele	1 396	151	1 547
Antropogénne činitele	1 396	151	1 547
Imisie	78	3	81
Iné antropogénne	76	87	163
Odcudzenie dreva	1 011	61	1 072
Požiare	231	0	231
Biotické škodlivé činitele	1 333 785	3 371	1 337 156
Huby	81 357	1 804	83 161
Hniloby	1 041	405	1 446
Iné huby	1 136	1 215	2 351
Podpňovka	79 180	21	79 201
Tracheomykózy	0	163	163
Ostatné biotické škodlivé činitele	660	8	668
Iné biotické	61	6	67
Obhryz a lúpanie zverou	599	2	601
Podkôrny hmyz	1 251 768	1 559	1 253 327
Iný podkôrny hmyz	47 474	714	48 188
Lykožrút bukový	0	845	845
Lykožrút lesklý	12 523	0	12 523
Lykožrút smrekovcový	288	0	288
Lykožrút smrekový	1 189 260	0	1 189 260
Lykožrúty na jedli	1 781	0	1 781
Podkôrnikovité na borovici	442	0	442
Spolu	1 627 484	17 680	1 645 164

Tabuľka 2. Objem asanačnej a celkovej ťažby v roku 2024 podľa okresov Žilinského kraja.
Table 2. The volume of sanitary felling, and total felling in 2024 by districts of Žilina region.

Okresy	AV – asanačná vykonaná [m ³]			Podiel asanačnej vykonanej na celkovej ťažbe	Celková ťažba [m ³]		
	Ihličnaté dreviny	Listnaté dreviny	Spolu		Ihličnaté dreviny	Listnaté dreviny	Spolu
Bytča	64 420	3 102	67 522	59,6 %	103 570	9 748	113 318
Čadca	342 220	1 446	343 666	88,8 %	384 324	2 873	387 197
Dolný Kubín	128 689	1 316	130 005	82,4 %	150 077	7 670	157 747
Kysucké Nové Mesto	34 468	504	34 972	86,9 %	37 636	2 590	40 226
Liptovský Mikuláš	235 876	892	236 768	72,9 %	321 109	3 616	324 725
Martin	52 668	3 122	55 790	43,0 %	98 894	30 963	129 857
Námestovo	398 462	423	398 885	92,1 %	432 186	1 096	433 282
Ružomberok	33 330	667	33 997	39,0 %	77 142	10 097	87 239
Turčianske Teplice	41 138	901	42 039	40,3 %	95 089	9 130	104 219
Tvrdošín	116 158	277	116 435	76,9 %	150 732	583	151 315
Žilina	180 059	5 034	185 093	79,4 %	217 981	15 220	233 201
Spolu	1 627 488	17 684	1 645 172	76,1 %	2 068 740	93 586	2 162 326

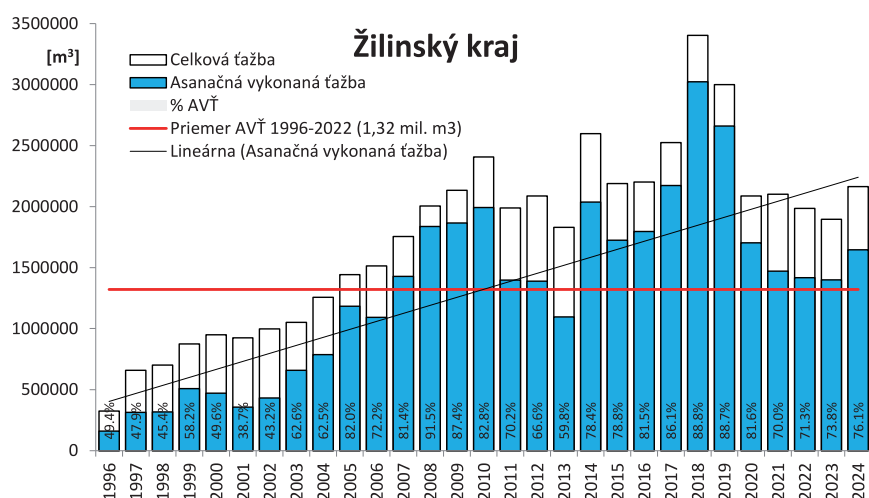
Celková a asanačná vykonaná ťažba ZA kraj 2024

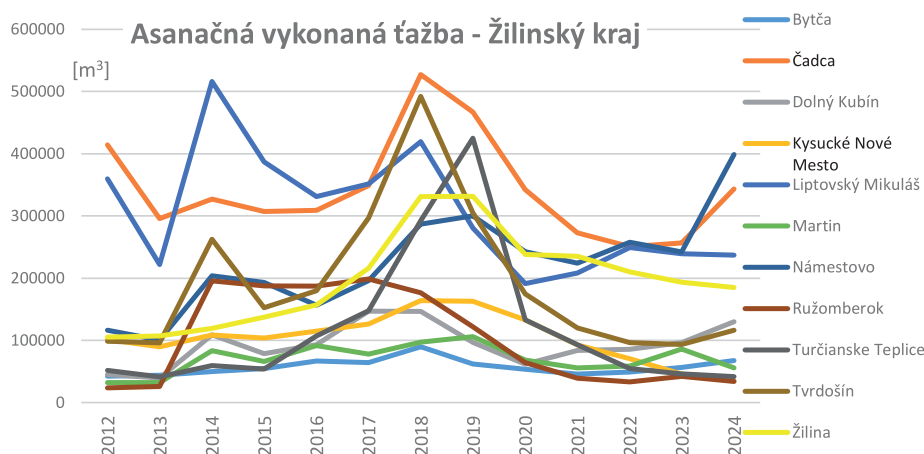
Obrázok 6. Podiel asanačnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Žilinskom kraji podľa okresov v roku 2024.
Figure 6. Sanitary felling share in total felling volume in 2024 by districts of the Žilina region.

Prognóza vývoja zdravotného stavu lesov v Žilinskom kraji

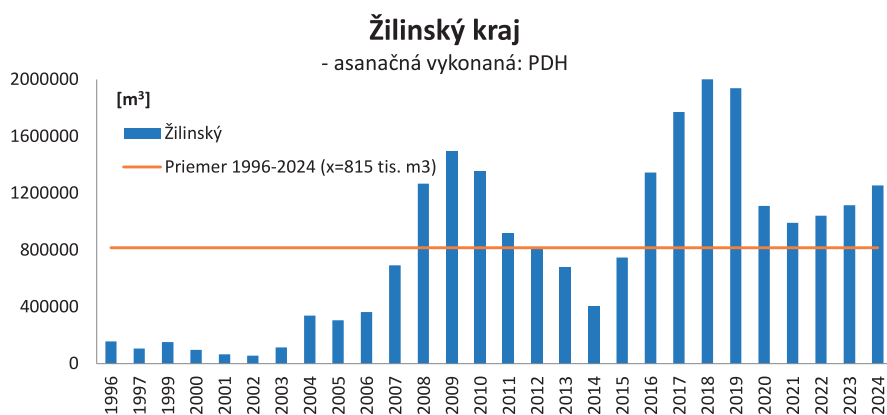
V nasledujúcich rokoch očakávame mierne zlepšenie zdravotného stavu smrekových porastov v Žilinskom kraji, populácia lykožrúta smrekového v roku 2024 kulminovala a začala klesať. Stále najvyššie asanačné ťažby očakávame na Orave, Kysuciach a Liptove. Po suchých rokoch dochádza k aktivizácii podpŕhovky a následne k premnoženiu podkôrneho hmyzu na Kysuciach, Orave a v Žilinskom okrese. Dôležitým faktorom ovplyvňujúcim kalamity podkôrneho hmyzu bude počasie, ale aj rýchlosť a dôslednosť spracovávania asanačných ťažieb, ktorá bude do značnej miery závisieť od ceny dreva a ekonomickej situácie subjektov obhospodarujeúcich lesy.

Obrázok 7. Vývoj podielu asanačnej vykonanej ťažby na celkovej ťažbe v Žilinskom kraji.
Figure 7. Development of sanitary felling share in total felling volume in the Žilina region.

Obrázok 8. Vývoj asanačnej vykonanej ťažby podľa okresov v Žilinskom kraji.
Figure 8. Development of sanitary felling in districts of the Žilina region.

Obrázok 9. Vývoj vykonanej asanačnej ťažby spôsobenej podkôrným a drevokazným hmyzom v Žilinskom kraji.
Figure 9. Development of sanitary felling caused by bark beetles and wood-boring insects in the Žilina region.

Podakovanie

Tento článok vznikol vďaka finančnej podpore projektov APVV-24-0425, APVV-22-0399 a APVV-22-0545 a APVV-23-0156, v rámci projektu “PROMOLES” – projekt financovaný z rozpočtovej kapitoly MPRV SR (prvok 08V0301) a vďaka spolufinancovaniu Európskej komisie v rámci projektu LignoSilva [Grant Agreement #101059552] v rámci akcie Horizon Europe Teaming for Excellence.

ADRESA

Ing. Jozef Vakula, PhD.
Národné lesnícke centrum – Sekcia pre vedu a výskum
Lesnícka ochrannárska služba
Lesnícka 11
SK–969 01 Banská Štiavnica
e-mail: jozef.vakula@nlcsk.org